

TITO

CARTA PAULOBA TITO ITEA ɃΛΔΑ

Pauloba nañ cartada Tito itea ɭəsia. Mañ Titoba Pauloðeba Jesucritora ijäsia (1:4). Mamañba ñtaa Paulo ume níbabadjia. Paulo nañra Jerusaleñnaa djabarā bororā ume bedeade wāside Titora edesia (Galata 2:1-3). 2 Corintode 2:12-13de, 7:5-6de bida jara ɭla Titoba djabarā Corintodebemaraa jaradia ɭəbadjida. 2 Timoteo 4:10de bida ɭla Titora Dalmacia druadaa wāsida.

Romane preso ɭada ēdrəðacarea Pauloba wayacusa puruza djabarā acslē wāsia. Tito ume bedea bia Jesucritodebemada Creta morro dromanaa jarade wāsidaa (1:5). ɭərləba ijäpedadacarea Pauloba Titora mama amnesia jaradia ɭamärēa. Māwānacarea Pauloba nañ cartara diabuesia Titora idji ume Nicopoli purudaa wāmärēa (3:12). Tiquicoda wa Artemada diabuesia Tito cacuabari djabarāa jaradia ɭamärēa. Poa 63de Pauloba nañ cartara Corintodeba diabuesica ɭla. Djaba Zenaba, Apolo bida Titomaa edesidaa (3:13).

Pauloba Ācōrēa bia ɭada apeda ɭəsia djabarā wagabadarāda sāwā ɭeadida panlada (1:1-9) idjabə Titoba sewa jaradia ɭea carea quīrācuitaida ɭada (1:10-16). Mañare ɭəsia drōrāda, djorarāda, cūdrarāda, nezocarā siða sāwā ɭeadida panlada (2:1-10). Mañare ɭəsia Ācōrēba ādjrā ēdrə edada bērā jipa nībadida panlada (2:11deba aña 3:10daa). Jirūare ɭəsia Titora zemärēa (3:12-15).

Dji crīcha dromada 2:15de ɭa ɭla: “Jūma mañgara jaradia ɭadua. Carebadua djabarāba mañ bedeara ijā oðamärēa. Āi o bearā quēdāua, Ācōrēba ɭara ɭada bērā māwā omärēa. Djabarāa ɭara idu igarabirādua.”

Pauloba nañ cartaðe nañra ɭada

1 ¹Māra Pauloa, Ācōrē nezocaa idjabə Jesucritoba diabuedaa. Māra diabuesia Ācōrēba edadarāba idjida ijānamärēa idjabə wārā bedea cawadapeda Ācōrēba quīrā ɭa quīrāca ɭeadamärēa. ²Ādjrāba ewariza Ācōrē ume zocai panani carea jāñ panpla. Nañ ejūñ oi nañna Ācōrē sewa ocaba mañ zocai ɭairia diaida jarasia. ³Mañbe idjia ɭada ewaride māla jaradia ɭadēba idji bedea Critodebemada ebuda cawabisia. Mañ bedeara Ācōrē dadji ēdrə Edabariba māla jaradiabisia.

⁴Tito, māla nañ cartara ɭa itea ɭəblərla. Dadgia aþari quīrāca Critora ijā panpl bērā ɭara wārāda mā warra quīrāca ɭla. Māa quīrā ɭla dadji Zeza

Ācōrēba, dadji Boro Jesucrito biđa āđji biadeba b̄lra careba pananida, necai ɬai siđa dia pananida.

Pauloba Titoa obi jarada

⁵Măla b̄lra Creta morro dromane amesia o ɬedara jūma omārēā. Măla jarada quīrāca djabarā wagabada puruza ɬcuadua.^a ⁶Djabarā wagabarira bié jaradi neé ɬaida ɬla. Quima aña eroθaida ɬla. Idji warrarāba Critora ijā ɬeadida panla idjaña jipa nībadida panla. Măwāra ēberārāba jaradaea cadjirua o panla wa clwrla zarea panla. ⁷Djabarā wagabariba Ācōrē trajura obari bērā bié jaradi neé ɬaida ɬla. Idjira cawaara ɬla quīrāca ɬaié ɬla, caicaya ɬaié ɬla, beu nībaié ɬla, jwachia ɬaié ɬla idjaña parata awua ɬaié ɬla. ⁸Ātebllr idji dede jūebldara jūma bia edaida ɬla, ne jūma biada o quīrīa ɬaida ɬla, crīcha biadeba ɬaida ɬla, jipa ɬaida ɬla, Ācōrē itea ɬaida ɬla, idjaña idji cacuara jipa eroθaida ɬla. ⁹Wārā bedea idjia jaradiapedadara bio ijā ɬaida ɬla. Măwā idjia wārā bedea jipa jaradia ɬldeba ēberārāra poya carebaya biara ijānamārēā, idjaña wārā bedea bié taɬlada abadarāa poya cawabiya āi crīcha panla.

¹⁰Măla măwā jara ɬla wārā bedea quīrīanacada, dadji carebaca bedea jaradiabadada, djārā cūrūgabada sida bara bērā. Dadji umaquīrā cacua wēāgodida panlana abadara mał ēberārānebemaa. ¹¹Ādjia jaradiiae ɬeada jaradia panlneba deza ēberārā crīchara jūma ārībadaa. Añabe parata carea jaradiabadaa. Małglrāa idu jaradiabirādua.

¹²Cretadebema drōā naēnabema dji dromaba nāwā jarasia: “Cretadebemarāra sewaida ɬeaa, animarā cadrla quīrāca ɬeaa, ne coya ɬeaa, djuburia ɬeaa.”^b ¹³⁻¹⁴Małba jaradara wārāa. Mał carea mał ēberārāra quēā ɬadua wārā bedeada ijānamārēā, judiorāba drōā naēna nēblrlbadara igaradamārēā, idjaña wārā bedea ijānacaba jaradia panla ijārānamārēā.

¹⁵Ācōrē quīrāpita bia ɬeamaarā ne jūmada Ācōrē quīrāpita bia ɬla. Baribllr Ācōrē ijāe ɬeamaarā ni cārē sida bia ɬléa. Ādji crīchara, āđji so sida cadjiruuba jūma ārī ɬeaa. ¹⁶Ādjia jarabadaa Ācōrēra cawa panla, baribllr āđjia o panlneba unubibadaa idjira igara panla. Ādjirāra clwrla zarea ɬeaa idjaña ne bia odi carea ɬeadacaa. Ādjia obadara Ācōrēba quīrīcaa.

Pauloba Titoa jaradiabiđa

2 ¹Baribllr ɬlavllr wārā bedeara jipa jaradia ɬaida ɬla. ²Drōārāa jaradiadua āđji cacuara jipa eroθeadamārēā, quīrīipa ɬeadamārēā, crīcha biadeba nībadamārēā, Critora bio ijā ɬeadamārēā, wārā quīrīaneba ɬeadamārēā, idjaña jūma droadamārēā. ³Idjaña djourāa jaradiadua Ācōrē

a 1:5. Djabarā wagabada. Griego bedeade ɬl ɬla “drōārā.” Cāpūrīa bedeade małba jara ɬla “pastores” o “ancianos.” **b 1:12. Drōā naēnabema dji droma.** Griego bedeade ɬl ɬla “Ācōrēneba bedeabari.”

quīrāpita jipa ɓeadamārēä, nēbłra orānamārēä idjaba beu nībarānamārēä. Åtebłra ne jūma biada jaradiadida panla. 4-5 Ådjirāba awērārāa jaradiadida panla ādji quimara, ādji warrarā sida quīrānamārēä, crīcha biadeba jipa nībadamārēä, wērā biada ɓeadamārēä, ādji dera bia wagadamārēä, sobia ɓeadamārēä, idjaba ādji quimaba jara ɓłra ijā odamārēä. Māwāra ni aħaħla Åcōrē bedeara bié jaradaéa.

⁶Cūdrarāa jaradiadua crīcha biadeba jipa nībadamārēā. ⁷Jūma bia o ɓldeba jūmarāa unubi ɓadua sāwā nībadida panlida. Crīcha biadeba jipa jaradia ɓadua. ⁸Wārā bedeada jaradia ɓadua ni aɓalva ɓlra bié jararānamārēā. Māwā jaradia ɓaiblra, ɓl ume dji qui'rūra peradia. Ädji ni maärī bida dadirāra poya bié jaradaéa.

⁹Nezocarāa jaradiadua āđji boroba jara ɓlra jūma ījā odamārēä. Ne jūmada bia odida panla āđji boroba bia unumārēä. Āđji boroba jarabłrlra daucha panuniē panla. ¹⁰Āđji borođeda drađadiē panla, ătebłrl unubidida panla āđjia ne jūmada jipa o panlda. Māwāra ēberārāba cawadžia Ācōrē dadji Ēdra Edabari bedeara bio bia ɓlda.

¹¹ Ācōrēba jūmarāa unubisia idji biadeba ēberārāra ēdrl edabarida.
¹² MaĀgla ba dadjirāa cawabi ȳla ne jūma cadjiruara, naĀ ejūānebemarāba quīrābada siđa igarađida panlāda. Idjađa cawabi ȳla dadjirā naĀ ejūāne panlne crīcha biadeba jipa nībađida panlāda Ācōrēba quīrāt ȳl quīrāca.
¹³ Dadjirā bia panani ewari jłā panlmissa māwā pananida panlā. MaĀ ewaride dadjirā ēdrl Edabari Jesucritora zeya. MaĀne idji quīrāwārēāra ununia. Idjira dadjirā Ācōrē dji dromaa. ¹⁴ Dadjirā carea Jesucritoba ara idjida idu beabisia ne jūma cadjiruadebemada ēdrl edai carea. Dadjirāra ara idji itea bia ȳlāsia idji puruda Ȅeadamārēā idjaba ne jūma biada o quīrāt pananamārēā.

¹⁵Jūma mālgla jaradia bādua. Carebadua djabarābā māl bedeara ijā odamārēā. Āī o ȣeara quēādua, Ācōrēba bāra bādā bērā māwā omārēā. Djabarābā bāra idu igarabirādā.

Ācōrēba idji biadeba dadjirā ēdra edada

3 ¹Djabarāa quīrānebabidua naăl ējūānebema bororā jawaeda pananamărēä. Ädjia jarabldara ijā odida panla idjabā ne jūma biada odī carea ɓeadida panla. ²Djabarāa jaradua: ni aɓaldebemada bié bedeadié panla, caicaya ɓeadié panla, ȣtebərlə sobia ɓeadida panla, jūmarā ume aduá ɓeadida panla.

³ Wārāda naēna dadjirā biða crīcha biada neé panasidaa, Ācōrēra ijānaé panasidaa, ãi crīcha panasidaa. Dadjia cadjirua o awua þeara, þlsriða o quiriða bea sida nezoca quirāca jūma obadjidaa. Baridua cadjiruade níbabadjidaa, djäråba eroþla carea soðe bié panebadjidaa, djäråba dadjiråra quirämabadjidaa, idjaba dadjiråba djäråda quirämabadjidaa. ⁴ Bariblrga dadjirå Ædrø Edabari Ācōréba idji biada, idji quiriða sida jūmaråa cawabisia. ⁵ Maðba dadjiråra éðra edasia. Dadjia bia opedadå carea éðra edaé basía,

ātebʌrl idji quīrā djuburiaðeba ēdرا edasia. Dadjirā cadjiruara sʌgʌsia djiwidí toða quīrāca þeadamārēä idjaþa Ācōrē Jaureba dadjirāa zocai þai djiwidida diasia. ⁶Dadji Êdرا Edabari Jesucritoðeba Ācōrēba idji Jaurera dadjirāa wāgaé diasia. ⁷Ācōrēba idji biadeba dadjirāra jipa unu þa bērā ewariza idji ume zocai panania. Mañda jñā panla.

⁸Mañ bedeara wārā araa. Mla quīrāa þla bла mañgʌra bio jaradia þaida Ācōrē ijā þeaba ne jūma biada o wānamārēä. Mañ bedeara bio bia þla. Jūmarāda carebabaria. ⁹Baribʌrl baridua bedea sirié þla carea caicayarādua. Ācōrēba Moisea diada ley carea biða caicayarādua. Idjaþa dadji drōä naenabemarā trñ jaradiabadara igaradua. Jūma mañgʌra bié þl bērā carebacaa.

¹⁰Aþalba djabarāda ijarabiblrl, idjira quēädua waa māwā orāmārēä. Idjia ijāébʌrl, wayacusa quēädua. Mañne wadibida ijāébʌrl, idji ume þarādua. ¹¹Bla bio cawa þla mañ ëberāba wārā bedeara igarapeda bié o þlada. Cadjirua o þladeba unubi þla ara idjida Ācōrē quīrāpita bedeade þlada.

Nañ cartaðe Pauloba jīrūare þlada

¹²Mla djaba Artemada wa djaba Tiquicoda þlmaa wābiya. Jāma jūénacarea isabe Nicopoli purudaa mñ aslðe zedua. Mla za uru cue jara mama þaida cr̄cha þla. ¹³Ëberāare bedeabari Zenada, Apolo siða þlmaþba wābʌðade ne jūmaneba carebadua bia wānamārēä. ¹⁴Dadjirā dji Crito ijā þeaba biada o cawa wānida panla ne neé quedeaa carebadi carea. Māwāra ara dadji quīrīábe þeadaéa.

¹⁵Jūma mñ ume duanþba quīrāa panla þlra bia þaida. Dai quīrāa panla Crito ijā þeaa jaradua daiþa quīrāa panla ãdjirāra bia duananida. Mla quīrāa þla Ācōrēba idji biadeba jūma bārāra careba þaida.